

Değerli Konuklar,

Sizleri, şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına sevgi ve saygıyla selamlıyorum. “Küresel Rekabet Gücümüz İçin Yeni Rotalar” temasıyla, SEDEFED tarafından düzenlenen 17. Rekabet Kongresi’nde bir araya gelmiş olmaktan büyük memnuniyet duyuyorum.

Gerçekten de küresel düzenin de küresel rekabetin de kurallarının yeniden yazıldığı bir dönemden geçiyoruz. Bu yeni dönemde, rekabet gücümüzü korumak ve yukarı taşımak için azami dikkati göstermemiz gerekiyor.

Küresel ekonomide, hatta küresel düzende, derin bir dönüşüm sürecinden geçmekte olduğumuzun, işaretlerini artık her yerde görebiliyoruz.

2. Dünya Savaşı sonrasında, küresel mimarisi büyük hasar aldı. Jeopolitik dengeler değişti, riskler arttı.

Küresel ekonomi, onlarca yıldır en çalkantılı dönemlerinden birini yaşıyor. Gel-gitlerin, kısa vadeli çalkantıların, uzun vadeli yapısal değişimle ele ele gittiği bu süreç, her ülke ve her alan için büyük bir belirsizlik yaratıyor.

Ülkeler, bu koşullarda, rekabet güçleri koruyabilmenin, yeni yollarını arıyorlar.

TÜSİAD olarak bizim de çalışmalarımızdaki en temel konulardan birisi bu.

TÜSİAD olarak geliştirdiğimiz, Maliyet Bazlı Rekabet Gücü Endeksi (TÜSİAD-RGE) ile küresel rekabetin temel belirleyicisi olan maliyetler konusuna ışık tutmaya çalışıyoruz. Bu çerçevede, imalat sanayi sektörlerimizin ana ihracat pazarlarında, rakip ülkelerle karşılaştırmalı olarak dört üretim maliyetini (ara malı, enerji, işgücü ve finansman) inceliyoruz. Endeksin ilk iki çeyrek sonuçlarını yayımladık.

2025’in ilk çeyrek sonuçlarında rekabet gücümüzün son on yıldır, en düşük düzeyde olduğunu görmüştük. İkinci çeyrekte ise, endekste sınırlı bir iyileşme ortaya çıkmış olsa da, zayıf görünüm sürüyor. Türkiye’nin maliyet bazlı rekabet gücü 2015 yılı seviyesinin altında seyrediyor.

Son bir yıllık dönemde rekabet gücümüzdeki gerilemenin ana belirleyicisi ise, işgücü ve finansman maliyetlerindeki artışlar.

Maliyet bazlı göstergelerinin yanı sıra, daha geniş tabanlı rekabetçilik göstergeleri de, Türkiye’nin rekabet gücünü korumakta zorlandığına işaret ediyor. TÜSİAD olarak maliyet bazlı rekabet gücü hakkındaki bu bulgularımız, uluslararası kurumların rekabetçilik çalışmaları ile de paralellik gösteriyor.

IMD Dünya Rekabetçilik Endeksi’nde Türkiye’nin son beş yıllık performansının, genel eğilimi aşağı yönlü. 2021 yılında 55. sırada olan ülkemiz 2025’de 66. sıraya geriledi.

Bu düşüşte en dikkat çekici unsur, iş ortamının etkinliği. 2021 yılında 46. sırada iken, 2025’de maalesef 69. sıraya gerilemişiz.

Rekabetçilikte gözlemlediğimiz bu bozulma eğiliminin üstüne, küresel ekonomideki radikal dönüşümü eklediğimizde, hızla harekete geçmemiz gerektiğini görüyoruz.

Değerli konuklar,

Bu sene verilen Nobel İktisat Ödüllerinin de işaret ettiği gibi, uzun vadede refahın ve rekabetçiliğin kaynağını, teknolojik ilerlemede aramak gerekiyor.

Son 20 yıldır yüksek teknoloji ihracatın payını artırma hedefimize rağmen, arzuladığımız değişimi bir türlü yakalayamıyoruz.

Türkiye'nin imalat sanayi ihracatının yaklaşık yüzde 30'u düşük teknoloji ürünlerinde. Yüksek teknoloji ürünlerinin payı %3-4 civarında seyrediyor.

Teknolojik dönüşüme ve yüksek teknoloji ihracata yönelik atılan adımlara rağmen, arzulanan sonucun alınmaması, üzerinde durulması gereken bir nokta.

Teknolojik değişime ayak uydurabilmenin birinci koşulu, Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerini hızlandırabilmek.

OECD ülkelerinde Ar-Ge vergi teşvikleri aracılığıyla sağlanan kamu desteklerinin GSYH'deki payında Türkiye, OECD ortalamasının üzerinde. Ar-Ge harcamalarının GSYH içindeki oranında 15 yılda ciddi bir artış görüldü. 2009 yılında %0,8 olan oran 2023 yılında %1,42'ye yükseldi. Aynı dönemde, özel sektörün Ar-Ge harcamalarındaki payı %20'lerden, %65'in üzerine çıktı. Ar-Ge merkezleri sayısı 2008'de 20'den 2023'te 1257'ye ulaştı.

Bu dikkat çekici başarılarla rağmen, Türkiye halen rekabet ettiği ülkelerin gerisinde. Sektörlerin inovasyon kapasitesinin yükselmesi ve yüksek teknoloji ihracatın artması için, çabaları biraz daha yoğunlaştırmak gerekiyor.

İhracatın rekabetçiliğinde maliyet yapısı önemli olsa da, tek belirleyici değil. Bir de işin talep tarafı var. Türkiye'nin küresel pazarlardan aldığı payı artırabilmesi, uluslararası talebin yüksek olduğu ve yükselmeye devam ettiği ürünleri ihraç etmesiyle ilişkili. Dünya ticaretinin hızla arttığı ürünler, düşük ve orta teknoloji ürünleri değil, yüksek teknoloji ürünleri.

Türkiye, son 30 yılda ihracat sepeti ve pazar çeşitliliği en yüksek ülkelerden biri haline geldi. Fakat ihracat sepetine yeni eklenen ürünlerin yaklaşık yüzde 60'ı, düşük teknoloji ürünler. Bu nedenle Türkiye, son 30 yılda küresel değer zincirlerinin önemli bir parçası haline gelse de, 500 milyar dolarlık ihracat hedefine yaklaşmıyor.

Bu nedenle teknoloji odaklı çeşitlenmeye gitmek ve hali hazırda ihracat sepetinde yer alan yüksek teknoloji ürünlerin payını ve değerini artırmak gerekiyor.

Teknolojik dönüşüm, özellikle yapay zeka her sektörde köklü değişimler yaratacak.

Şirketlerde yapay zeka farkındalığını artırmak ve çalışanların bu alandaki bilgi ve yetkinliklerini geliştirmek amacıyla, TÜSİAD olarak MEF Üniversitesi iş birliğiyle, "İşte Yapay Zeka" programını hazırladık.

Yapay zekanın iş süreçlerindeki rolü ve etkisi odağıyla şirketlerdeki çalışanlara yönelik tasarlanan program, yapay zekaya ilişkin hem teorik bir altyapı sunuyor, hem de iş dünyası liderlerinin kendi anlatımlarıyla deneyim paylaşımlarına yer veriyor. İlk aşamada TÜSİAD üye şirketlerine açılan programı, geçtiğimiz günlerde TÜRKONFED ve SEDEFED üyelerinin de erişimine açtık. Şirketlerinizin dijital

dönüşüm yolculuğunu güçlendirmek adına, sizleri bu programa kayıt olmaya ve şirket çalışanlarınıza yaygınlaştırmaya davet ediyoruz.”

Değerli dinleyiciler,

Makroekonomik istikrarın sağlanması kalıcı ekonomik başarı için elzemdir. Bu hep böyle olagelmıştır. Ama küresel sistemde belirsizliğin bu kadar arttığı, geleceğin öngörülmesinin bu kadar zorlaştığı bir ortamda, makroekonomik istikrar daha da önem kazanır. Makroekonomik istikrarın en büyük belirleyicisi, enflasyonun düşük seviyelerde korunabilmesidir.

En öncelikli konumuz enflasyonun kalıcı olarak düşük tek haneli seviyelere indirilmesi. Geride bıraktığımız iki yılda, sanayiciler hem yüksek finansman giderleri hem de talebin yavaşlaması açısından enflasyonla mücadelenin maliyetini hissetti.

Hiç şüphesiz enflasyonun %75'lerden %30'lara inmiş olması önemli bir başarı.

Buna karşılık önümüzde zorlu bir yol olduğunu da görüyoruz. Tarımdaki don olayları, enerji fiyatları, hizmet sektöründeki fiyat baskıları gibi unsurlar, enflasyondaki düşüşü yavaşlatıyor. Mevcut görünümde enflasyonun aşağı yönlü hareketine devam edebilmesi, zorlu bir süreç olacak.

Biliyoruz ki enflasyonla mücadelede doğru para politikası, en önemli belirleyici olsa da, tek belirleyici değildir. Kalıcı fiyat istikrarı sağlamak için, sadece para politikasına bel bağlayamayız. Yapısal alanlarda da adımlar atmamız gerekiyor. Bunların başında da mali disiplin geliyor. Bütçe tarafında yaz aylarından itibaren daha disiplinli bir görünüme doğru ilerlemiş olmamız, tabii ki memnuniyet verici.

Fakat hep vurguladığımız gibi, para ve maliye politikalarını, yapısal reformlarla desteklemeliyiz. Küresel ekonomideki gelişmeler dikkate alındığında, yapısal reformlar arasında sektörlerin verimliliğini yükseltmeyi hedefleyen ve kaynakların verimliliğinin daha yüksek olduğu sektörlerde değerlendirilmesinin, önünü açan sektörel politikalar, bugün her zamankinden de önem taşıyor.

Sanayiye yakından baktığımızda en yoğun baskı döneminin geride kaldığını düşünüyoruz. Sanayide bir toparlanma evresine girdik. Yatırımlarda da bir güçlenme gözlemleniyor.

Ancak burada kritik iki nokta var:

- Bunlardan birincisi toparlanmanın önemli bir kısmının savunma sanayii kaynaklı oluşu.
- İkinci nokta ise, küresel ekonomideki eğilimler dikkate alındığında, şu sıralarda ekonomimiz için olumlu seyreden dış konjonktürün değişebileceğini bilmemiz ve bu değişime hazırlıklı olmamız.

Önümüzdeki döneme baktığımızda, en büyük ticari partnerimiz olan Avrupa bölgesindeki talep artışı, ABD'nin politikalarındaki belirsizlikler nedeniyle, Euro'nun Dolar karşısında güç kazanmasının, ihracatçımız için destekleyici olması sanayimize biraz nefes aldıracaktır.

Nitekim, TÜSİAD'ın Maliyet Bazlı Rekabet Gücü Endeksi'ne göre rekabet gücünü aşağı çeken en önemli iki unsurdan biri olan, finansman maliyetlerinin düşmesi bu süreci pekiştirecektir. Yine aynı çalışmanın bulgularına göre, rakip ülkelere göre daha ılımlı seyreden ara malı ve enerji maliyetlerinin sağladığı avantajın, enerji fiyatlarının düşük seyri ile devam etmesini de bekliyoruz.

Değerli Katılımcılar,

Konuşmamın başlangıcında SEDEFED'in bu sene için "Küresel Rekabet Gücümüz İçin Yeni Rotalar" başlıklı tema seçimine canı gönülden katıldığımı belirtmiştim. Konuşmamı bitirirken, zaman çok değişse de, bazı şeylerin hep aynı kaldığını vurgulamak isterim.

Küresel güç dengeleri ne olursa olsun, yeni teknolojiler ne kadar çok değişiklik getirirse getirsin, üretim süreçleri açısından önemli girdiler ne kadar değişirse değişsin, ülkelerin kalkınmasını ve küresel rekabet avantajlarını yüksek tutmak için yapmaları gerekenler aynı kalıyor!

Birinci sırada geçen seneki Nobel Ekonomi Ödüllerinin ortaya koymuş olduğu gibi kurumlar var.

İkinci sırada bu seneki Nobel Ekonomi Ödüllerinin gösterdiği gibi inovasyonu ve teknolojik gelişmeyi sağlayacak bir kültürel iklim ve adil rekabet ortamının tesis edilmesi geliyor.

Ve tabii bütün bunları yapabilmek için en çok da genciyle, yaşlısıyla, kadınıyla, erkeğiyle bir araya gelmeye, yeteneklerimizi birleştirmeye ve geliştirip çoğaltmaya çok ihtiyacımız var. Çünkü biliyoruz ki, rekabet gücümüzü koruyabilmek için çağın gerektirdiği vasıfları kazandırmayı hedefleyen bir eğitim sistemine ve nitelikli insan kaynağına çok ama çok önem vermeliyiz.

Değerli dinleyiciler,

Türkiye'nin rekabetçiliği deyince AB'ye değinmeden konuşmayı bitirmek olmaz. Hiç şüphesiz, gelecekte de rekabetçiliğimizin en önemli unsurlarından birisi, AB olmaya devam edecek.

Enerji talebinin hızla arttığı, iklim değişikliği ile mücadele zorunluluğunun kendini giderek daha çok hissettirdiği, dijital teknolojilerdeki gelişmenin çok hızlandığı, yeni teknolojiler için önemli olan nadir toprak elementleri üzerindeki küresel rekabetin yoğunlaştığı bu dönemde, Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri daha da önem kazanıyor.

AB'nin küresel rekabet gücünü, ekonomik güvenliğini ve vatandaş refahını artırma hedeflerini yerine getirmek için benimseyeceği stratejiler, ülkemizi yakından ilgilendiriyor. Bu çerçevede, Draghi raporu olarak bilinen geçen sene yayımlanmış olan "Avrupa için Rekabetçilik Stratejisi" raporunu, Türkiye'nin kendi sektörlerinin rekabetçiliğini yeniden tanımlaması açısından, mutlaka dikkate almamız gerekiyor.

Türkiye'nin rekabetçiliği açısından AB ile mevcut Gümrük Birliği'nin mutlaka güncellenmesi gerektiğini, uzun bir süredir dile getiriyoruz.

AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin modernize edilmesi, Türkiye'nin olduğu kadar, AB'nin de uzun vadeli çıkarlarına ve rekabetçiliğine hizmet edecek. Küresel koşullar hızla hareket etmeyi zorunlu kılıyor.

Değerli konuklar,

Küresel ekonomideki değişim, belirsizlikler ve riskler kadar Türkiye gibi ülkeler için birçok fırsat da barındırıyor. Unutmayalım ki, coğrafi konumu, güçlü altyapısı, gelişkin sektörel yapısı ve belirsizlik ve risk yönetiminde uzman, sofistike özel sektörüyle Türkiye, geleceğin küresel ekonomisinin önemli oyuncularından biri olmaya aday. Yeter ki doğru adımları zamanında atalım.

Sözlerime burada son verirken hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.